

Tumačeći živa bića nema u svojim energijama samim tumačenja pojmu „razvoj“, „usavršenje“, jer je u tome pojam finansi. Pojava živih organizama može se svesti na energije samo po ra njanjem vanjske inteligencije, Boga, a to bi bilo smrt monizmu. Kako monist Ostwald toga ne će, ne preostaje mu, nego se poslužiti izrekama, koje i sam zove vrlo trivijalnim, kao: „Od organskih oblika traju najdulje, koji su najtrajniji“, „po svojim prirodnim svojstvima.“ Zašlo su prirodna, toga ne može kazati. —

Kako je ono Ostwald izrekao umjesnu kritiku o psihomonizmu tako dobro veli Verworn o njegovom energetičkom monizmu: „Sve ostale forme energije jesu samo objektivne, t. j. mogu se primijetiti osjetilima; subjektivno, t. j. bez posredovanja naših osjetnih organa bile bi nam posve nepoznate. Sasvim protivno psihička energija. Ona se objektivno ne može nigdje pokazati, mi je spoznajemo samo subjektivnim iskustvom. Vidimo, da je to forma energije, koja je u svojim temeljnim svojstvima sasvim različita od svih nama poznatih radnja u prirodi“. „A ta različitost nije ništa drugo, nego stari onaj ponor, koji je htio energetski napor da premosti, ponor, koji opstoji između psihičkih i tjelesnih pojava.“ Na vratima se Ostwaldovim ceri dualizam! I tako je poraženi Verworn porazio svoga pobjednika Ostwalda!

Nijedan od ovih znanstvenih monista ne može da održi poziciju pred zdravim razumom. To vide sami monisti jedan na drugomu, a pri procjeni svoga mišljenja su slijepi, srću u iste pogreške, kojim su prije prigovarali. Oni ne mogu da utvrde monizam ni u samom stvorenju; i ono je dualistički sazdana, a kamo li potpuni monizam, koji bi ukinuo potrebu Stvoritelja i Reditelja svijeta. Doklegod stajao svijet i doklegod ga gledao zdrav razum, govorit će mu o svome početniku i pobijati zablude i osluma onih, koji su sami na strampuci. To je pobjeda istine, da se logici monista ne dá prigovoriti, dokle govore proti monizmu, a brzo im se očitaje slabost, kada ga brane.

Pa ipak u traženju jedinstva stoji golema istina. Sve što opstoji mora da je u prauzroku ujedinjeno. Jest, ali se monizam, koji neće da ostane na bojištu pobjedonosan, mora okrenuti biću potpuno i beskrajne savršenosti — a to je Bog, a ne smije zanijekati" egzistencije nesavršenih stvorenja — a to je svijet. Pravi monizam je u kršćanstvu, koje veli: „U početku bijaše... Bog... Po njemu je načinjeno sve.“ On je tako savršen, da je svako njegovo svojstvo On, svaki njegov rad Osoba, a moć mu je tolika, da stvara iz ničesa izvan sebe. — Kršćanski dualizam jedini je put pravomu monizmu u jeinstvu naravi Triju osoba.

Sarajevo.

Dr. A. Bužan.

Mathies-Stržić:

MOLITVA MILIM SVETIMA.

Možda si čuo još jednu teškoću. Ne protiv molitve Bogu Gospodu, ali možda protiv zazivanja Svetih Božjih.

Ne umanjuje li moljenje Svetima čast Svevišnjemu?

Ako se stvar dobro promisli, baš je protivno istina. Što su Sveti, to su po Bogu. Što mogu, mogu po Bogu. Svetac je divan trijumf milosti Božje. Sveca je Bog prije častio, nego ga stadoše štovati ljudi. To osobito vrijedi za djevičansku Majku Božju. Ona je prvi i, najljepši plod otkupljenja. Nju je Bog odlikovao i uzvisio više od svih ljudi. Svi pravi sveti i blaženi kanonizirani kao i oni, koji su ostali sakriveni, prijatelji su Božji. Kako da bude Bogu nečast, kad poštujemo njegove prijatelje? Oduševljeni nasljedovači Kristovi postaju dionici

slave Božje. Što se god dobije njihovim zagovorom, daje Božja moć i dobrotu.

Ali, pita se: Kako nas mogu Sveti čuti? Nijesu ipak kao Bog sveznajući i posvudašnji. Dakako da nijesu. Ali Anđeli i Sveti gledaju Boga. To je posve određeni, možda kod svakoga Anđela i Svetoga drugačiji lični, duhovni snošaj prema Bogu, to je općenje s Bogom, po kojem se čini vjerojatno, da im Bog otkriva stvari. Ti blaženi duhovi nijesu doduše sveznajući kao svevišnja mudrost, ali posjeduju u Bogu i po Bogu znanost, koja svakako natkriljuje onu znanost, što je imaju oni još u tijelu. I njihova je ljubav prema nama usavršena. Zašto dakle ne bi mogli naše molbe primati i podupirati? Ta radi se pri tom o doduše tajanstvenima ali ipak sasvim jasnim odnosima duha prema duhu. Što u toj stvari naravno razum ne shvaća, biva jasnije u svrhunaravnom vjerskom svijetlu. Zajednica Slavne Crkve sa Crkvom, koja se bori na zemlji, i sa Crkvom, što trpi u čistilištu, nije ništa neprirodno.

Stoga treba da i ti razumiješ molitvu Svetima i da je vršiš. Ona je sasvim kršćanska, sasvim katolička. Tko je iz načela zanemaruje, nije više na vjerskom stajalištu. I kakogod ostaje velik razmak među Bogom i njegovim najsvetijim stvorovima, Sveti su nerazrješivo združeni s trojedinim Bogom, izgledi su za nas, naši su pomoćnici u potrebi. Zar mi ne molimo i na ovom svijetu za one, koji žive s nama? Ako je to pravo, zašto ne bi i spaseni molili za nas! Čovječji je, razumno i sasvim prema načelima vjerskim, da se posebno pouzdaš u onoga sveca, čije su bile životne prilike nalik na tvoje. Takove Svete biramo s pravom za svoje posebne zaštitnike. Od Svih Svetih najviše štujemo ipak Mariju, koja je svijetu rodila Otkupitelja, koja je zajedno s njime provodila zemaljski život, koja je Isusu najslbližnja, koje se pomoć po stečenom iskustvu najviše slavi.

Koliko je postao obilniji i intenzivniji molitveni život katolika time, što Boga hvale u njegovim Svetima i zazivaju po Svetima! Kako je pust kult izvan Crkve zbog prevelike tjeskobnosti, da se ne bi prijatelji Božji odviše štovali.

Spravom velimo „mili“ Sveti. Jer su mili Bogu i nama. Oni čine, da je naša religija osobito privlačijiva, jer su bili kao i mi slabi ljudi a sada ipak s Kristom slavije slave.

Kad to promišljavaš, dragi čitaču, tad se i opomeni, da su Sveti bili ljudi molitve, unutrašnjega života. Ako proučavaš njihov život, spoznaješ, kako da moliš i za što i što može molitva da od tebe učini.

Vi patrijarsi, proroci, apostoli, mučenici, ispovjednici, svete žene i mladići i djevice, podajte mi duha od vašega duha i molite za me i sve ljude i za jadne duše, koje još u čistilištu čekaju veselje Gospodara svoga.

